

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

45

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-64-8

BRNO 2004

3001-

9395458

PŘEHLED VÝZKUMŮ 45

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz
- Odpovědný redaktor: doc. PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
- Redakce a příprava pro tisk: Ing. Petr Škrdla, PhD., Mgr. Balázs Komoróczy, PhDr. Lubomír Šebela, CSc.,
PhDr. Rudolf Procházka, CSc., PhDr. Jiří Doležel, Dana Gregorová, Alice Del
Maschio
- Na titulním listě: Jeskyně Švédův stůl. Foto Jiří A. Svoboda
- Tisk: Bekros
- Náklad: 400 ks

© 2004 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

Procházka, R. – Doležel, J. 2001: Současný stav poznání počátků jihomoravských měst, Přehled výzkumů 42, 2000, 25-74.

Resumé

Masaryk Platz wurden bei der Sanierung der ehemaligen Tankstelle die Profile mit Begehungs- und Siedlungsschichten dokumentiert, als auch Gruben, die mit ausgebranntem Lehmewurf ausgefüllt wurden. Möglicherweise handelte sich um ein teilweise eingetieftes Objekt, das durch einen Brand zugrunde ging. Anhand der Mangel der datierbaren Funde ist es schwierig, den beschriebenen Befund näher als ins Spätmittelalter oder frühe Neuzeit zu setzen. In der Westwand der Baugrube gab es noch andere, mit dem vorigem Objekt nicht im Zusammenhang stehende Siedlungsgruben

VELKÉ LOSINY (okr. Šumperk)

Extravilán obce. Středověk, novověk. Ojedinelé nálezy. Povrchový sběr.

Povrchovým sběrem na podzim 2003 byla shromážděna větší kolekce novověké keramiky.

Místem nálezu byl táhlý odlesněný hřeben nad lázeňským lesíkem, nad soutokem říčky Račinka a jejího bezejmenného přítoku, 1 km SZ od středu obce.

Zdeněk Schenk, FF MU

Resumé

Velké Losiny (Bez. Šumperk). Mittelalter, Neuzeit. Siedlung, Einzelfunde.

VELKÝ TÝNEC (k. ú. Vsisko, okr. Olomouc)

„Skličky“. Střední doba hradištní. Novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Na katastrálním území obce Velký Týnec v místní části Vsisko (traf Skličky) byl proveden záchranný archeologický výzkum před zahájením výstavby obchodně-společenského centra Olympie. Záchranný výzkum byl prováděn v termínu od 6.5. do 9.6.2003. Výzkumná plocha měla obdélný půdorys a je vymezena z jihu rychlostní komunikací R 35 (obchvat Olomouce) a z východu silnicí první třídy č. 55, která spojuje města Olomouc a Přerov. Výzkumná plocha se mírně svažuje od východu k západu až k výraznému terénnímu zlomu, odkud prudce klesá k západu k řece Moravě. Právě na tomto zlomu se nachází západní třetina výzkumné plochy a zde byly prozkoumány zahloubené objekty ze střední doby hradištní, datované podle nalezené keramiky. Podloží zde tvořily říční valouny, do nichž byly jámy zapuštěny. Od terénního zlomu směrem k východu se objekty zahlubují do sprašového podloží. V severovýchodní třetině zkoumané plochy byly nalezeny zahloubené objekty z období eneolitu (MMK, KNP), datované podle keramického materiálu. Naopak v severojižní třetině prozkoumané plochy byly objeveny objekty z období kultury s lineární keramikou. Jedná se vlastně o tři samostatná naleziště, jež jsou od sebe vzdálena stovky metrů. Celkem bylo prozkoumáno 119 zahloubených objektů.

V průběhu výzkumu bylo vykopáno a zdokumentováno několik řezů, jež vedly přes dvě patrně splachové vrstvy. Během výzkumu bylo odstraněno staré plynové vedení, které protínalo celou délku výzkumné plochy. Dvojice rour plynového potrubí vedly rovnoběžně vedle sebe od východu k západu. V podzimních měsících roku 2003 (září-listopad) byl průběžně prováděn archeologický dohled při výstavbě tlakové kanalizace, která vedla směrem od staveniště obchodně-společenského centra Olympie až k čistírně odpadních vod, ležící na západním okraji Velkého Týnce. Během archeologického dohledu nedošlo k narušení archeologické situace, byla pouze porušena novodobá meliorace.

Jakub Vrána, AC Olomouc

Resumé

Velký Týnec (Kat. Vsisko. Bez. Olomouc), „Skličky“. Mittelere Burgwallzeit, Neuzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

VĚŽKY (okr. Kroměříž)

„Telák“. Raný středověk. Sídliště. Povrchový sběr.

Dne 22. 11. 2003 bylo prostřednictvím povrchového sběru na katastru obce Věžky shromážděna menší kolekce keramiky. Lokalita se nachází cca 600 m jihozápadně od středu obce. Kromě nevýrazného keramického materiálu z doby bronzové dokládá několik kusů keramiky zdobené horizontálními rýhami a vlnicí osídlení této polohy v raném středověku (střední době hradištní).

Zdeněk Schenk, Martina Sedláčková, FF MU Brno

Resumé

Věžky (Bez. Kroměříž), „Telák“. Frühmittelalter. Siedlung. Lesefunde.

VÍTKOV (okr. Opava)

Náměstí Jana Zajíce, k. ú. Vítkov, p. p. č. 25. Novověk. Město. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán rekonstrukcí dlažby v západní části náměstí a výstavbou nové kanalizace. Dokumentovány byly dva profily (v celkové délce 22,0 m) ve stěně výkopu pro kanalizaci, který probíhal paralelně se západní stranou náměstí, v odstupech 9,5 m od jeho domovní fronty. V hloubce 0,7-0,8 m od úrovně současného terénu se nacházel povrch navětralého skalního podloží (droba), na který nasedal cca 0,2-0,3 mocný půdní horizont tvořený hnědošedou prachovou jílovitou hlínou. Jeho povrch byl překryt vrstvou (k. 105) šedé prachové jílovité hlíny s uhlíky, ze které se podařilo získat nevelký soubor keramických zlomků, rámcově datovatelných do 16.-17. století. Výše byla uložena vrstva k. 104 s četným výskytem drobných zlomků místní droby, kterou lze považovat za zpevnění plochy náměstí a která překrývala i ojedinelý mělký zahloubený objekt s nálezy 16.-17. stol. Vzorkováním této vrstvy bylo získáno několik sekundárně umístěných středověkých keramických zlomků. Svrchní část dokumentované stratigrafie náměstí je novověkého až recentního půvo-

du, zaznamenan byl rovněž novověký odvodňovací kanálek z lomového kamene.

Michal Zezula, NPU v Ostravě

Resumé

Vítkov (Bez. Opava). Jana Zajíce Platz. Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

VYSOKÉ POPOVICE (okr. Brno-venkov)

„Dlouhé“. Raný středověk. Povrchový průzkum.

Mimo neolitické předměty byly při podrobném průzkumu mikroregionu Vysokých Popovic doloženy ojedinělé zlomky raně středověké tuhé keramiky. Nalezené střepy byly objeveny ve spodní části členitého jižního svahu mezi železniční tratí Okříšky-Brno a potokem Habřina v blízkosti inundace již zmíněného potoka, 600 m JV od kostela. Nadmořská výška je 430-445 m a pozice v ZM 1:25 000, mapa 24-332 Mohelno, 350 mm od Z s.č., 76 mm od S s. č.

Z nalezených datovatelných fragmentů keramiky vyniká bikónický okraj a dvě výdutě hrncovitých tvarů ozdobené šikmými záseky na liště na přechodu hrdla a výdutě. Předběžně je můžeme zařadit do náplně mladohradištní keramiky, spíše do 12. století. Střepy se nacházejí asi v sekundární pozici a můžeme předpokládat, že pocházejí z historického jádra Vysokých Popovic a na lokalitu se dostaly zemědělsko-technickými pracemi. V obci samé se nachází pozdněrománský kostel a již v letech 1228 a 1262 se po Popovicích píše místní vladykové (Kratochvíl 1904, 250; Plaček 2001, 713). Všechny předešlé údaje tak ukazují na vznik Popovic již v mladohradištním období. Se zemědělskou činností obyvatel nedalekých Vysokých Popovic mají zřejmou souvislost i četné zlomky vrcholně středověké kuchyňské keramiky nalezené na lokalitě.

Milan Vokáč, Martin Kuča, Josef Kovář, FF MU Brno

Literatura

- Kratochvíl, A. 1904: Vlastivěda Moravská. Ivančický okres. Brno.
Plaček, M. 2001: Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí. Praha.

Resumé

Vysoké Popovice (Bez. Brno-venkov), „Dlouhé“. Frühmittelalter. Terrainbegehung.

VYŠKOV (okr. Vyškov)

Ul. Radnická č. 2. Středověk, novověk. Město. Záchranný výzkum.

V rámci dlouhodobé rekonstrukce radničního komplexu ve Vyškově byly v roce 2003 provedeny stavební úpravy objektu v Radnické ul. č. 2. Dům je vklíněn mezi hlavní budovu radnice, na kterou se přimyká z jihu, a rohovou průjezdní stavbou Radnická č. 4. Čelní stěna ústí do uličky Radnická, která vybíhá z Masarykova náměstí směrem k zámku na dnešním nám. Čs. armády. Na mapě ZM ČR 24-42-11 se plocha výzkumu nachází v okolí bodu 5:144 mm Z/J od s. č.

Písemně je existence domu doložena až v 17. stol., ale stavebně-historický průzkum jej klade minimálně do 16. stol. a předpokládá, že ani tato renesanční stavba nevznikla na zeleném drnu. Do souvislosti s jeho středověkými předchůdci je dáván i zachovaný valeně klenutý jednoprostorový sklep pod severní polovinou budovy. Vnitřní renesanční dispozice a architektonické prvky však úplně zanikly v mladších přestavbách. Z původního domu se zachovalo pouze obvodové zdivo ve výši přízemí.

Výzkum se uskutečnil nejprve v interiéru budovy, kde byly hloubeny sondy pro statické zajištění čelní stěny. Sondy byly položeny rovněž v exteriéru při venkovním líci základového zdíva. Omezený rozsah sond v této etapě výzkumu dovolil zdokumentovat pouze základové zdivo tvořené lomovými kameny kladenými na hlinu. V jižní části objektu byl v hmotě zdíva identifikován kamenný vynášecí pás umístěný nad požárovými vrstvami, které, jak se později ukázalo, byly výplní staršího zahloubeného objektu (suterénu). V severní části domu bylo zjištěno, že objekt zde byl původně podsklepen dvoupátrovým sklepem. Horní, patrně plochostropý sklep byl zasypán v 18. či 19. stol. a stavební práce postupně odstraňovaly tyto novověké navážky za účelem obnovení kamenné klenby spodního, dosud funkčního sklepa. V druhé etapě stavebních prací byly postupně strženy všechny obvodové zdi domu, což umožnilo plošně zdokumentovat všechny fáze zdejší zástavby.

Po zbourání objektu se na ploše vyrýsovaly kromě kamených základů původního měšťanského domu v severní části plochy i půdorysy několika starších zahloubených objektů. Mezi nejstarší patřila rozměrná jímka rámcově datovaná do 2. pol. 13. stol. a část čtvercové jímky obsahující materiál z přelomu 13./14. a průběhu 14. stol. Jako důležitý pro datování kamenného domu se nakonec ukázal zbytek vyzděné renesanční jímky, kterou tento dům svými základy porušoval. Jeho vznik lze tedy dávat do souvislosti nejdříve s výstavbou radnice v 2. pol. 16. stol. Totéž platí i pro zachovaný jednoprostorový sklep, který nemohl být starší než obvodové zdivo. V prostoru jižní části zbouraného domu byl porušen zahloubený objekt, který nerespektoval současnou uliční síť ani zástavbu a pokračoval do prostoru ulice Radnická. Jeho celý půdorys se nepodařilo zjistit, zdokumentován byl pouze obdélný profil o délce přibližně 5 m. Objekt byl zahlouben cca 2, 5 m do terénu. Ve výplni, kterou tvořily vrstvy propálené hlíny a kousky mazanice, byly nalezeny zlomky keramiky z 2. pol. 15. stol. Z nálezové situace vyplývá, že se jedná o pozůstatek zahloubeného suterénu nadzemního dřevohliněného domu, který byl součástí původní zástavby této části města.

Zuzana Baarová, M Vyškovska

Resumé

Vyškov (Bez. Vyškov), Radnická Str. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

ZAKŘANY (okr. Brno-venkov)

„Záhumenice“. Raný novověk. Náhodný nález. Povrchový průzkum.

V dolní části východního svahu 100 m vpravo od silnice ze Zakřan do Vysokých Popovic, v blízkosti obce (350 m S od